

Wijziging van artikel 240bis en intrekking van artikel 451ter van het Wetboek van Strafrecht met uitsluiting van provinciale en gemeentelijke voorschriften

Regelen met betrekking tot medische hulpmiddelen
(Wet op de medische hulpmiddelen)

VOORLOPIG VERSLAG

Nr. 4

(De vroegere stukken betreffende wetsontwerp **8725** zijn gedrukt in de zitting 1965—1966, die betreffende wetsontwerp **8726** in de zittingen 1965—1966, 1966—1967 en 1967)

De bijzondere commissie, welke ter voorbereiding van de openbare beraadslaging omtrent de onderhavige wetsontwerpen werd ingesteld, maakte in de *Staatscourant* van 12 januari 1967 als haar voornemen bekend, personen en instellingen te horen, die daartoe de wens te kennen mochten geven.

De „hearings” werden gehouden op 25 mei 1967¹⁾.

Omtrent haar voor alle leden der Kamer toegankelijke vergadering heeft de commissie de eer, als volgt te rapporteren.

Algemeen

Tegen de algemene strekking van de wetsontwerpen werden geen bezwaren ingebracht. De redenen waarom en de mate waarin men met een en ander instemde, werden uiteengezet in het volgende, in het bijzonder aan wetsontwerp **8725** gewijde deel van dit verslag.

Vele leden vroegen, of kan worden medegedeeld, op welke wijze men de onderhavige problematiek heeft opgelost of denkt op te lossen in andere Europese landen, waar de laatste tijd soortgelijke wettelijke regelingen zijn getroffen of voorgesteld.

Sommige leden stelden de vraag of, nu deze materie in drie E.E.G.-landen, te weten België, Frankrijk en Nederland, door de nationale wetgever aan de orde gesteld is, niet gestreefd dient te worden naar harmonisatie van deze wetgeving.

Sommige andere leden vroegen, of wellicht met name het Franse voorbeeld van een wettelijke bepaling, waarbij de verkoop van anti-conceptionele middelen uitsluitend is voorbehouden aan apotheken en waarin bovendien een leeftijdsgrens is ingebouwd, navolging verdient.

De hierboven gestelde vragen brachten weer andere leden tot de vraag, of het niet meer voor de hand ligt te streven naar harmonisatie, voor zover mogelijk, tussen de Nederlandse regeling en de regelingen in België en in de Bondsrepubliek. Ingeval de Westduitse regeling sterk van de Franse zou verschillen, vroegen de hier aan het woord zijnde leden, of naar het inzicht van de Regering de Nederlandse wetgever er goed aan zou doen, het Franse model in sterke mate na te streven. Deze leden leek trouwens op het eerste gezicht de overgang van regeling bij gemeentelijke verordening naar regeling bij een E.E.G.-leest geschoeide wetgeving een onnodig grote en bovendien moeilijke stap.

Wetsontwerp 8725

Van verschillende zijden werd met de strekking van dit ontwerp hartelijke instemming betuigd.

Vele leden gaven als hun gevoelen te kennen, dat de voorgestelde regeling, in samenhang met het in wetsontwerp **8726** vervatte voorstel, niet alleen niet in strijd is met het algemeen belang, doch door het algemeen belang uitdrukkelijk wordt geëist. Dit gold in het bijzonder het aspect van de geestelijke volksgezondheid. Deze leden meenden korthedshalve te kunnen volstaan met verwijzing naar het adres van de Nationale Federatie voor de Geestelijke Volksgezondheid.

¹⁾ De daarbij door organisaties overgelegde en sindsdien ingezonden stukken zijn nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden.

Uit de aard der zaak kan men, zo vervolgden zij, dit wetsontwerp eveneens zien in het licht van de problematiek rondom bevolkingsdichtheid en -groei. Het wetsontwerp zal stellig bijdragen tot beheersing daarvan en dus tot geboorteregeling. Daarnaast waren deze leden echter van mening, dat dit niet primair de gezichtshoek is, van waaruit deze wettelijke regeling moet worden gezien. Overigens blijft het geven van een antwoord op de vragen van bevolkingsproblematiek voor een ieder wat zijn persoonlijk leven betreft een kwestie van strikt persoonlijke aard, die slechts mede door algemene omstandigheden wordt bepaald.

Verscheidene leden konden zich met dit ontwerp eveneens volledig verenigen.

Enkele leden gingen met de strekking van het ontwerp van harte akkoord, omdat aldus een stuk achterhaalde en huns inziens moreel hoogst onwenselijke gevolgen hebbende wetgeving zal worden opgeruimd.

Sommige leden waren het ermede eens, dat de bestaande, ook huns inziens volstrekt verouderde verbodsbepalingen van de artikelen 240bis en 451ter van het Wetboek van Strafrecht op de helling komen en dat als uitgangspunt voor de nieuwe regeling de vrije verkrijgbaarheid van anti-conceptionele middelen is gekozen.

Vele andere leden betuigden eveneens hun instemming met de strekking van het ontwerp, zoals zij deze meenden te mogen opvatten, nl. het wegnemen van de beletselen ten aanzien van voorkoming van zwangerschap, welke het Wetboek van Strafrecht aan huwelijkspartners bij het regelen van hun kindertal naar eigen inzicht en verantwoordelijkheid in de weg stelt. Zij waren de mening toegedaan, dat de huidige regeling, welke de geboorteregeling onderbrengt bij de misdrijven tegen de zeden, daarbij geboorteregeling op één lijn stellend met verstoring van de zwangerschap, niet meer past bij de opvattingen, zoals die zich te dezer zake in brede kringen van ons volk hebben ontwikkeld. Dat mede onder invloed van die opvattingen de wetgeving van 1911 steeds meer een dode letter dreigt te worden, o.a. ten gevolge van een bloeiende sluikhandel, vormt een reden te meer, om die wetgeving aan te passen.

Verstrekking aan minderjarigen

Omtrent de vraag, of het verstrekken van contraceptiva aan minderjarigen in beginsel strafbaar moet blijven, welke vraag de ondertekenaar van de memorie van toelichting ontkennend beantwoordde, bestond geen eenstemmigheid.

Enkele leden onderschreven de argumentatie in de memorie van toelichting geheel.

Zij vroegen in verband hiermede, of de Minister cijfermateriaal kan verstrekken over de omvang van de gesignaleerde verschijnselen van zeer jeugdig moederschap, van abortus provocatus bij jeugdige ongehuwden en van verspreiding van venerische ziekten bij minderjarigen.

Voorts zouden deze leden gaarne vernemen, of er redelijk betrouwbaar cijfermateriaal bestaat t.a.v. het seksuele gedragspatroon van de jongeren in Nederland, naar analogie b.v. van het Amerikaanse Kinsey-rapport en, zo neen, of er dan goede gronden bestaan om aan te nemen, dat het beeld voor de Nederlandse verhoudingen wezenlijk anders ligt.

Dezelfde leden vroegen, of de Minister wijziging overweegt van de artikelen 244—247 van het Wetboek van Strafrecht, overeenkomstig de gedachtengang van het rapport van de Gezinsraad; bij deze vraag sloot men zich van verschillende zijden aan.

Verscheidene leden vreesden niet, dat ten gevolge van het schrappen uit artikel 240bis van het Wetboek van Strafrecht van de bepaling over het verstrekken van contraceptiva het voor- en buitenechtelijk geslachtsverkeer van jeugdigen zal toenemen.

Met de toenmalige Minister van Justitie waren deze leden van oordeel, dat het tegengaan van misstanden op dit gebied in de eerste plaats een taak is van ouders en opvoeders en dat de Regering hierbij alleen via voorlichting de helpende hand mag bieden en niet via verbodsbepalingen. Ten aanzien van de voorlichting stelden zij overheidssubsidiëring aan instellingen,

die zich op dit gebied bewegen, boven een directe voorlichting door de overheid, al zouden zij deze niet zonder meer willen uitsluiten.

Vele leden konden eveneens instemmen met het loslaten van de leeftijdsgrens. De voor- en nadelen daarvan hadden zij ampel overwogen. Naar hun mening wees deze afweging duidelijk in de richting van de voordelen. Doch ook principiële, ethische en religieuze overwegingen dekten deze conclusie.

Deze leden achtten het van het allergrootste belang, dat met het oog op dit alles, de voorlichting sterk bevorderd wordt. Zij dachten hierbij niet alleen aan de voorlichting van de jeugd, doch mede aan die van de ouderen en de ouders. Voorlichting op de scholen hielden zij voor niet minder gewenst dan die via de massacommunicatiemiddelen. De voorlichting zal uiteraard niet slechts biologisch gericht moeten zijn, doch vooral op de mentale sfeer. Een en ander zal ook in het subsidiebeleid tot uitdrukking moeten komen. Ook het gezinsbeleid van het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk zal hierin een bijdrage kunnen leveren.

Vele andere leden merkten op dat, indien men — gelijk deze leden — uitgaat van de verantwoordelijkheid van de huwelijkspartners om naar eigen overtuiging hun houding te bepalen ten aanzien van de regeling van het kindertal, daarmee de vraag niet is beantwoord, of de overheid een beschermende taak heeft via de strafbepalingen of anderszins ten aanzien van de jeugd. Jeugdbescherming in dit kader moge — aldus deze leden — velen thans wat ouderwets in de oren klinken, toch hebben de opstellers van diverse rapporten over deze materie, de laatste jaren uitgebracht, het erop gewaagd daarvoor te pleiten. Over de wijze, waarop deze bescherming dan zou moeten worden geboden, blijkt intussen meningsverschil te bestaan. Zo doet de commissie-De Brauw — die de beschermende taak van de overheid naast de haar vanzelfsprekend opgelegde taak, de openbare orde te handhaven en aanstoot te voorkomen, beperkt wil zien tot de jeugd en wel tot die groep, die als nog niet huwbaar moet worden beschouwd — het voorstel te verbieden het afleveren van middelen ter voorkoming van zwangerschap aan personen beneden de leeftijd van 18 jaar (behalve door ouders en artsen), alsmede het openlijk tentoonstellen daarvan. Daarbij sloot aan het eerste rapport van de commissie Borgart, die echter blijkens haar tweede rapport, handelend over dit wetsontwerp, op dat ogenblik in meerderheid het niet langer strafbaar stellen van de afgifte enz. van anticonceptiva aan strafrechtelijk minderjarigen niet onaanvaardbaar achtte, terwijl een van haar leden dat wenselijk zou vinden en enige andere leden een afwijkend standpunt vertolkten; naar de mening van laatstgenoemden ware handhaving van strafbepalingen, die wellicht niet ten volle afdwingbaar zijn, niet verwerpelijk, omdat een algemene preventieve werking van deze bepalingen in zekere mate niet kan worden ontkend. Ook de door de toenmalige Staatssecretaris, de heer Bartels, ingestelde gespreksgroep blijkt de problematiek ten aanzien van de jeugd te zien, doch zij ontraadt sterk het handhaven van een leeftijdsgrens en zoekt de oplossing kennelijk in het bevorderen van verantwoorde voorlichting, aan welke overigens ook in de genoemde rapporten grote waarde wordt toegekend. Wat de leeftijdsgrens betreft, denkt weer anders de Gezinsraad, die opkomt voor een afleveringsverbod voor beneden 16-jarigen. Voor het overige blijken er ook in die raad over de wenselijkheid van vrije verkrijgbaarstelling met nuanceringen verschillende zienswijzen te bestaan, maar unaniem is men van oordeel, dat met die vrije verkrijgbaarstelling een risico, met name voor de jeugd, wordt genomen.

Hoeeer de meningen nog in beweging zijn, treedt ten slotte wel duidelijk aan het licht in de brief van de N.V.S.H. van 11 september 1967 aan de vaste Commissie voor Sociale Zaken en Volksgezondheid uit deze Kamer. Daarin ontwikkelt deze vereniging, die aan het rapport-De Brauw van 1965 meewerkte, thans haar principiële bezwaren tegen wettelijke bepalingen, die de verkoop van mechanische en chemische voorbehoedmiddelen beperken; haar conclusie luidt: geen leeftijdsgrens, o.a. op de volgende overweging: „Het toenemende aantal jeugdige ongehuwde moeders kan niet worden bestreden

door het niet beschikbaar stellen van voorbehoedmiddelen, maar eerder door een betere sexuele opvoeding en het beschikbaar stellen van anticonceptionalia. Hetzelfde geldt voor abortus provocatus”.

Terugkerend tot de toelichting op het wetsontwerp constateerden de hier aan het woord zijnde leden, dat de toenmalige Minister van Justitie heeft gekozen voor de gedachtengang van de werkgroep. Zeer beslist wees hij de leeftijdsgrens af, meer verwachtend van een positieve benadering van het vraagstuk, d.w.z. van het zoveel mogelijk van overheidswege bevorderen van een zorgvuldige, op het geestelijk, zedelijk en lichamelijk welzijn van de jeugd gerichte voorlichting, dan van een bestrijding van de gevaren langs strafrechtelijke weg „op basis van een verwarring scheppende, ondoeltreffende en uit medisch oogpunt aanvechtbare strafbepaling”.

Over dit standpunt, alsmede over de daarvoor in de memorie van toelichting aangevoerde argumenten, zouden de hier aan het woord zijnde leden gaarne de mening van de huidige bewindsman vernemen, alvorens te kiezen tussen verschillende standpunten, die alle op een zekere gefundeerdheid aanspraak kunnen maken. Zij zouden gaarne zien, dat daarbij dan aandacht gegeven wordt aan beschouwingen van gezaghebbende instanties van de laatste tijd. Wat denkt de Minister bij voorbeeld over de relatie, welke de Gezinsraad legt tussen de leeftijdsgrens van 16 jaar en de strafbepalingen inzake het hebben van sexuele gemeenschap met een meisje van 12—16 jaar, alsmede met de minimum-huwelijksleeftijd van 16 jaar voor meisjes?

Met name ten aanzien van twee van de overwegingen, welke in de memorie van toelichting het afwijzen van een leeftijdsgrens schragen, vroegen deze leden naar de zienswijze van de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Volksgezondheid. De eerste betref de medische bezwaren van de meergenoemde gespreksgroep tegen verbodsbepalingen ten aanzien van minderjarigen: er is een toenemend aantal zeer jeugdige moeders, bij jeugdige ongetrouwden komt veel abortus provocatus voor en bedoelde verbodsbepalingen belemmeren ook ernstig de strijd tegen venerische ziekten. Dit is een argumentatie, die van geheel andere orde is dan de ook in de memorie van toelichting voorkomende beschouwingen over de verkeerde indruk, die de leeftijdsgrens zou kunnen wekken, alsof de zedelijkheid niet meer in het geding zou zijn als de wettelijke leeftijdsgrens wordt bereikt of over de schijnbescherming, waartoe het verbod zou kunnen leiden, omdat het gemakkelijk te ontduiken valt. Aanvaardt men de hierbedoelde argumentatie ten volle, dan is de vraag, welke consequenties dit voor het toekomstige beleid zou kunnen hebben, mede in het licht van nieuwe publikaties.

De tweede overweging, waarover deze leden de mening van vermeldde Staatssecretaris vroegen, betref de positieve benadering via intensieve en verantwoorde voorlichting. Kan worden medegedeeld hoe het daarmee staat, voor zover de overheid erbij betrokken is? Hierbij werd gewezen op de beschouwingen van de Gezinsraad, die niet het vertrouwen van de indiener van het wetsontwerp deelt, dat de voorlichting, zoals die tot nu toe in ons land veelal gegeven wordt, de gevaren voor de jeugd zou kunnen ondervangen, met name omdat zij „dikwijls geen meerdere betekenis heeft dan die van sexuele voorlichting in technische zin.”

Sommige leden, die met de schrapping van artikel 451ter van het Wetboek van Strafrecht akkoord gingen, aangezien daarmede de weg naar wetsontwerp 8726 wordt geopend, vroegen of de Regering niet van mening is, dat door schrapping van de strafbaarheid van de verkoop van voorbehoedmiddelen aan minderjarigen onder de 18 jaar het risico geschapen wordt, dat een zekere „advieswerking” van de overheid uitgaat, dat het gebruik van deze middelen door minderjarigen beneden 18 jaar niet meer laakbaar zou zijn.

Deze leden merkten op, reeds eerder in dit verslag te hebben laten doorschemeren voorshands niet afwijzend te staan tegenover de Franse wetgeving te dezer zake, welke in een leeftijdsgrens voorziet.

Zij meenden, dat de commissie-De Brauw als argument om de leeftijdsgrens geheel weg te laten ten onrechte de stelling poneerde, dat de wetgever de mogelijkheid om ethische beslissingen van volwassenen in de daad om te zetten niet mag beperken. Immers, laat men — aldus deze leden — een leeftijdsgrens geheel weg, dan gaat het niet meer uitsluitend om ethische beslissingen van volwassenen.

Sommige andere leden waren door argumenten, welke aan de commissie waren voorgelegd — en ook in het bovenstaande reeds enige weerklank hadden gevonden — om de vrije verkrijgbaarheid van contraceptiva in te perken door het stellen van een leeftijdsgrens, b.v. van 16 jaar, niet overtuigd.

Het argument van de „advieswerking” b.v. achtten deze leden uitermate gevaarlijk.

Dit zou erop neerkomen, dat alles wat de overheid niet uitdrukkelijk verbiedt, tolerabel zou zijn, wat hun veel te ver ging. In concreto zou deze adviesgedachte tot de conclusie leiden, dat ieder meisje en iedere jongen bij het bereiken van b.v. de 16-jarige leeftijd naar het inzicht van de overheid sexueel vrij baan zou hebben. Dat zouden deze leden beslist niet als uitgangspunt willen nemen. Wil men in de afwezigheid van een leeftijdsgrens een advies zien, dan mag men, bij handhaving van de artikelen 244 e.v., daarin niet méér zien dan dat de overheid overtreding van die artikelen zonder gebruik van anti-conceptiva ernstiger vindt dan het gebruik.

De bepalingen van de artikelen 242 e.v. van het Wetboek van Strafrecht zouden deze leden stellig niet willen missen. Zij wezen erop, dat artikel 244 (gemeenschap met meisjes van 12—16 jaar) een klachtdelict is, hetgeen betekent, dat partijen in feite zelf beslissen of er wordt vervolgd. Zijn partijen het erover eens, dat er geen vervolging (en dus geen klacht) moet komen — een door de wetgever getolereerde situatie — dan zouden ze bij het stellen van een leeftijdsgrens voor het verkrijgen van anti-conceptiva volgens de wetgever het risico van ongewenste kinderen moeten nemen. Dit achtten deze leden meer onevenwichtig dan het feit, dat bij aanvaarding van deze wet een 15-jarige jongen anti-conceptiva mag kopen, maar dat hij niet mag huwen en via artikel 244 kan worden veroordeeld.

Vrije verkrijgbaarstelling achtten deze leden geen uitnodiging om de artikelen 242 e.v. te overtreden, doch een middel om te voorkomen, dat overtreding van dit artikel tot het veel meer te betreuren feit van ongewenste kinderen (op die leeftijd!) leidt. Daarvan zouden bovendien die aldus verwekte kinderen het meest het slachtoffer zijn.

Een ander van de door deze leden bestreden argumenten luidde, dat bij het bereiken van de 16-jarige leeftijd een sterke verzelfstandiging optreedt, welke van grote invloed is op de mentaliteit. Zij meenden, dat de verzelfstandiging zich niet enkel voordoet bij de intrede in het arbeidsproces, doch evenzeer bij degenen, die nog schoolonderwijs genieten, en dat derhalve de leeftijd 16 jaar een willekeurige grens zou zijn.

Provinciale en gemeentelijke voorschriften

Vele leden konden zich verenigen met de zienswijze, dat de doeleinden van het ontwerp zouden worden doorkruist, indien lagere wetgevers voorschriften zouden vaststellen van dezelfde of nog verder gaande strekking als de bepalingen, waarvan thans wordt voorgesteld ze te doen vervallen.

Verscheidene leden achtten het eveneens juist, elke aanvullende verordnungsbevoegdheid van lagere publiekrechtelijke organen op het door dit wetsontwerp bestreken terrein uit te sluiten.

Vele andere leden achtten met name de bezwaren, welke de Vereniging van Nederlandse Gemeenten tegen de eerste volzin van artikel II van het ontwerp heeft aangevoerd, niet overtuigend.

Is het juist, zo vroegen zij, dat artikel 193 der gemeentewet in zijn huidige vorm staat te verdwijnen?

Is het voorts juist, dat dit artikel in de praktijk geen toepassing vindt? Is het voorts niet zo, dat in het algemeen geldt, dat de gemeenten aanvullende verordenende bevoegdheid hebben tenzij deze in de wet wordt uitgezonderd of beperkt, uiter-

aard met de restrictie, dat deze bevoegdheid niet in strijd mag komen met enige wetsbepaling? En ten slotte, staat de Regering niet op het standpunt, dat verordenende bevoegdheid met het oog op het regelen van andere onderwerpen, b.v. ter voorkoming van verstoring van de openbare orde, altijd kan worden uitgeoefend?

Sommige leden hadden bovenbedoelde bezwaren van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten daarentegen wel aangesproken. Waarom, zo vroegen zij, zou het normale vernietigingsrecht van de Kroon niet voldoende zijn? Wat is de juiste begrenzing van het voorgestelde artikel? Omvat het ook verordeningen, die mede middelen tot voorkoming van zwangerschap betreffen? Zo ja, gaat het dan niet veel te ver? Welke is de situatie, indien een provinciale of gemeentelijke wetgever in strijd handelt met artikel VI? Is de desbetreffende verordening dan absoluut nietig of slechts vernietigbaar? Met de gedachte, dat de onderhavige materie niet van plaats tot plaats verschillend geregeld moet worden, gingen deze leden intussen geheel akkoord.

Wetsontwerp 8726

Algemeen

Naar aanleiding van de mededeling in de memorie van toelichting, dat voorlopig slechts voor een betrekkelijk klein aantal soorten medische hulpmiddelen behoefte bestaat aan een wettelijke regeling, vroegen vele leden een opgave van de medische hulpmiddelen, welke de Regering voornemens is na totstandkoming van deze regeling onder haar bereik te brengen. Berust dat voornemen op adviezen van bepaalde instanties en, zo ja, welke?

Verscheidene leden wezen er op, dat de werking van de wet in overwegende mate afhankelijk is van de wijze waarop zij in algemene maatregelen van bestuur zal worden uitgevoerd, en met name voor welke medische hulpmiddelen algemene maatregelen zullen worden uitgevaardigd en welke vergunningen, ontheffingen en voorschriften op grond van artikel 9 zullen worden mogelijk gemaakt.

Deze leden zouden gaarne vernemen, of advies was ingewonnen bij de Centrale Raad voor de Volksgezondheid en bij het bedrijfsleven. Zo ja, dan zouden zij deze adviezen gaarne zien overgelegd.

Uit de voorgestelde tekst van de artikelen 2, 3, 4 en 7 hadden eerstbedoelde vele leden opgemaakt, dat de regelen ter uitvoering van de wet worden gesteld in het belang van de volksgezondheid. Aan te nemen valt, dat ook de inhoud van de eisen, te stellen in algemene maatregelen van bestuur of ministeriële beschikkingen, hun begrenzing zullen vinden in het belang van de volksgezondheid. Indien dit juist is, blijkt dit dan wel voldoende duidelijk uit de wetstekst?

In de memorie van toelichting wordt gesteld, dat wegens de consequenties, die voorschriften met betrekking tot een medisch hulpmiddel kunnen hebben voor bepaalde economische belangen, bij de voorbereiding van krachtens de wet vast te stellen algemene maatregelen van bestuur overleg zal worden gepleegd met de Minister van Economische Zaken en met belanghebbende bedrijfslichamen e.q. belanghebbende privaatrechtelijke organisaties. Verdient het geen aanbeveling hieromtrent iets in de wet op te nemen? Mag worden aangenomen, dat het horen van de Centrale Raad voor de Volksgezondheid volgt uit de bepalingen van de Gezondheidswet?

Verscheidene leden stelden de vraag, of in de procedure van artikel 6 de inspraak van belanghebbenden wel voldoende is gewaarborgd. Zij waren van mening, dat de termijn van 1 maand na plaatsing van de ontwerp-algemene maatregel van bestuur in de *Staatscourant* wel zeer kort is om zich tot de Minister te wenden met voorstellen tot wijziging en drongen op verlenging van deze termijn aan.

Sommige leden sloten zich hierbij aan. Zij bepleitten de termijn op ten minste 2 maanden te stellen.

Bedoelde verscheidene leden zouden bovendien gaarne zien, dat in de wet wordt vastgelegd, dat voor de publikatie van een ontwerp-algemene maatregel van bestuur overleg wordt ge-

pleegd met de belanghebbende bedrijfslichamen, de belanghebbende privaatrechtelijke organisaties en/of de S.E.R., waarbij zij dachten aan een S.E.R.-commissie naar analogie van de commissie ex artikel 4, derde lid, van de Vestigingswet Bedrijven 1954.

Opticiëns

Van verscheidene zijden werd opgemerkt, dat in opticiëns-kringen enige bezorgdheid door de indiening van het wetsontwerp gewekt is, omdat men vreest dat via deze wet algemene maatregelen van bestuur tot stand zullen komen, inzake het recht tot bepaling van brekings- of refractiefouten van het oog en tot het verstrekken van contactlenzen, zonder voldoende overleg met deze organisatie. Heeft de Regering reeds haar gedachten bepaald over een regeling van deze materie? Zo ja, ligt het inderdaad in haar voornemen, de bevoegdheden van de opticiëns te regelen bij algemene maatregelen van bestuur krachtens de Wet op de medische hulpmiddelen? Indien dit laatste niet in de bedoeling ligt, kan dan een wetsontwerp tot regeling van de bevoegdheden van opticiëns binnen afzienbare tijd worden tegemoetgezien?

Deelt de Regering de mening van de Nederlandse Unie van Opticiëns, dat deze materie beter kan worden geregeld in de Wet op de Geneeskunst dan in het onderhavige wetsontwerp? Hoe luidt de mening van de Regering aangaande het verzoek van dezelfde organisatie, om het verstrekken van contactlenzen eveneens te regelen in de Wet op de Geneeskunst?

Anticonceptionele middelen van chemische aard

Vele leden herinnerden eraan, dat ten aanzien van contraceptiva in de memorie van toelichting gesteld werd, dat het wenselijk geachte toezicht ten aanzien van de ovulatie-remmende middelen (de „pil“) reeds werd verwezenlijkt, doordat deze krachtens de Wet op de geneesmiddelenvoorziening werden aangewezen als geneesmiddel. Daaraan werd toegevoegd, dat dezelfde weg zou kunnen worden gevolgd ten aanzien van andere anticonceptionele middelen van chemische aard. Is er aanleiding, thans reeds van deze mogelijkheid gebruik te maken en ligt zulks in het voornemen?

Wat de „pil“ betreft vroegen deze leden, hoe de situatie thans is ten aanzien van de verlenging van de beschikking, die per 1 juli afliep. Hebben het overleg met betrekking tot de vrijheidsbeperking, die de huidige regeling met zich mede brengt, waarover gesproken wordt in de Volksgezondheidsnota (blz. 192) en de meningsvorming hieromtrent in de Koninklijke Maatschappij ter bevordering van de Geneeskunst reeds tot resultaat geleid?

Distributie van en reclame voor anticonceptionele middelen

Vrij algemeen bleek behoefte te worden gevoeld aan een nadere toelichting op de inlichtingen, welke de toenmalige Staatssecretaris, de heer Bartels, op verzoek van de commissie bij schrijven van 28 februari 1967 (stuk nr. 5) had gegeven met betrekking tot het voorgenomen beleid inzake verkoop van contraceptiva en de reclame daarvoor.

Vele leden leek de voorgenomen regeling weinig in overeenstemming met de omschrijving, welke op blz. 5 van de memorie van toelichting wordt gegeven van het doel van het ontwerp. Daar wordt gezegd, dat de regeling hoofdzakelijk ten doel heeft de mogelijkheid te openen van regelend optreden, enerzijds ten einde een goede kwaliteit van medische hulpmiddelen te waarborgen, anderzijds ter voorkoming van ondeskundig gebruik van deze middelen. Gezien de voornemens voor de regeling van de verkoop van contraceptiva was deze omschrijving naar de mening van deze leden duidelijk te beperkt.

Nu de memorie van toelichting niet is ingegaan op het vraagstuk van het distributiesysteem — wel bevat de toelichting op wetsontwerp 8725 enige aanwijzing hieromtrent, waar zij spreekt over beperkingen krachtens deze wet, „waardoor o.a. minder discrete verkoopmethoden niet te duchten zijn“ —, vroegen deze leden, of de Staatssecretaris zijn voornemens nader wil uiteenzetten. Zijn voorganger sprak in bovengenoemde brief van het „kwalitatief“ beperken van verkooppunten. Wat

wordt daarmee precies bedoeld? De beperking zou dan worden gezocht bij apotheken en drogisterijen, zomede winkels en consultatiebureaus met een speciale vergunning. Zijn de organisaties van eerstgenoemde gehoord over de hun toebedachte rol? Aangezien de Geneesmiddelenwet daarbij geen hulp kan geven, vroegen deze leden, of de vestigingswetgeving een antwoord kan geven op de vraag wat onder „drogisterijen” moet worden verstaan. Aangenomen, dat het vergunningstelsel ook bedoeld is voor de „winkels”, vroegen zij voorts, welke criteria bij het verlenen van een vergunning zullen worden aangelegd. Is al iets te zeggen over vergunningen voor consultatiebureaus? Kan de Staatssecretaris aangeven, waarop de verwachting van zijn voorganger — zie meergenoemde brief — was gebaseerd, dat de beoogde regeling mede bevorderlijk zal zijn aan de gewenste zorgvuldigheid in de distributie? Wordt gedacht aan een vorm van toezicht op de „winkels”? Welke verwachtingen mag het publiek ten aanzien van de vergunninghouder ontleen aan het feit van de vergunning?

Vele andere leden vroegen, of het in stuk nr. 5 vermelde denken aan de kwalificatieve beperking van het aantal verkooppunten verband hield met ervaringen in het buitenland.

Zij vroegen voorts, of het in de bedoeling ligt, in elk geval de thans feitelijk bestaande afleveringspunten te handhaven. Zij wezen in dit verband in het bijzonder op de depots van de Stichting consultatiebureaus voor huwelijk- en geslachtsleven.

De hier aan het woord zijnde leden hadden uit de gewisselde stukken begrepen, dat het niet in het voornemen van de toenmalige bewindslieden lag, aflevering van condoms via automaten mogelijk te maken. Huns inziens zou het echter van realiteitszin getuigen, zich hiertegen niet te verzetten. Zij vroegen derhalve, of de huidige bewindslieden het standpunt van de ondertekenaars van de memorie van toelichting onderschrijven en, zo ja, op welke gronden hun zienswijze berust.

Enkele leden sloten zich bij deze vraag aan. In het bijzonder waar de verkoop in drogisterijen en daarmee vermoedelijk ook veelal in zelfbedieningszaken vrij zal zijn, ontging hun de logica van het voorgenoemen verbod van verkoop door middel van automaten.

Zou een dergelijk verbod anders opgevat kunnen worden dan als een overblijfsel c.q. nawerking van de vroeger gangbare negatieve instelling ten opzichte van geboorteregeling?

Zijn er specifieke argumenten tegen verkoop door middel van automaten te ontleen aan de praktijk in landen waar deze verkoopmogelijkheid wel is vrijgelaten?

Vele andere leden waren van gevoelen, dat verkoop door middel van automaten inderdaad uitgesloten dient te blijven. Zij wezen er echter op, dat de N.V.S.H. onlangs heeft verklaard, dat — in haar gedachtengang, dat het aantal verkooppunten optimaal dient te zijn — het verbieden van automaten niet logisch zou zijn. Mede met het oog op een dergelijk standpunt achtten deze leden het inderdaad nuttig, dat de opvatting van de bewindsman ten deze wordt gemotiveerd.

Sommige leden, die er in dit stadium geen bezwaar tegen hadden, dat verkoop via automaten nog niet zou worden toegelaten, vroegen, of de bewindsman enig wezenlijk verschil ziet — en, zo ja, welk — tussen enerzijds verkoop in drogisterijen en drogisterij-afdelingen van grote warenhuizen en anderzijds automaten.

Sommige andere leden herinnerden eraan, eerder in dit verslag blijk te hebben gegeven van de aanvankelijke mening, dat het de voorkeur zou verdienen het Franse voorbeeld na te volgen, door de verkoop te beperken tot apotheken.

De sommige leden, die eerder het woord voerden, zouden het betreuren indien de bewindsman de opvatting van zijn ambtsvoorganger zou delen, dat de wetgever het vraagstuk van de reclame voor anticonceptionalia niet dient te regelen. In het bijzonder de televisiereclame past, aldus deze leden, niet bij deze middelen, en zou derhalve niet overgelaten moeten worden aan de bevoegdheden van de Reclameraad en de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk. Zij informeerden naar het standpunt van het kabinet te dezer zake.

Vele leden, die dezelfde vraag stelden, memoreerden, dat de toenmalige Staatssecretaris, de heer Bartels, de vraag welke

de commissie hieromtrent stelde afdeed met de mededeling, dat reclame door het wetsontwerp niet werd bestreken; uit het oogpunt van volksgezondheid zag hij voor een regeling op dit gebied geen aanleiding. Overigens zouden uiteraard de door het Wetboek van Strafrecht gestelde grenzen in acht genomen moeten worden.

Deze leden vroegen, welke de grenzen zijn, gesteld door het strafrecht, waarop de vorige Staatssecretaris doelde. Moet worden aangenomen, dat de Volksgezondheidsnota (blz. 192), sprekende over behoefte aan regelingen betreffende aanprijzing voor mechanische anticonceptionele middelen, uitsluitend het oog had op misleidende aanprijzing (artikel 14), waarover de brief van 28 februari jl. spreekt? Deze leden wezen er op, dat het tweede rapport van de Commissie-Borgart erop aandringt, dat commerciële reclame voor bepaalde merken en voor bepaalde soorten van anticonceptiva wordt geweerd, terwijl de Gezinsraad de verwachting uitspreekt, dat bij vrije verkrijgbaarstelling van anticonceptionele middelen deze tot een object van krachtig verkoopstimulerende reclame zullen worden, met een ongewenste beïnvloeding van de geest en het gedragspatroon van de jongere generatie. Deze raad, zich niet bevoegd achtend tot een advies nopens een wettelijke regeling of een eventueel langs andere weg te treffen efficiënte voorziening, waarmede ongewenste reclame kan worden tegengegaan meent te moeten volstaan met op de noodzaak hiervan te wijzen, waarbij verwezen wordt naar de ontwikkeling binnen de E.E.G. Mede met het oog op de beschouwingen van de Gezinsraad over het op dit gebied niet toepasselijk zijn van de Nederlandse code voor het reclamewezen annex de aanwijzingen van de „Keuringsraad openlijke aanprijzing geneesmiddelen en geneeswijzen”, zouden de hier aan het woord zijnde leden het op prijs stellen, indien de bewindsman bij zijn beantwoording van de hierboven gestelde vraag aangaande de opvattingen van het kabinet een zo volledig mogelijke uiteenzetting zou geven ten aanzien van aanprijzing en reclame ten behoeve van anticonceptiva, daarbij inbegrepen die via televisie en radio na aanvaarding van de onderhavige wetsontwerpen.

Vele andere leden merkten op, dat verschil van mening was gerezen over de vraag, of de thans voorliggende wetsteksten nog een tentoonstellingsverbod inhouden. Zij zouden het daarom op prijs stellen indien de Regering uitdrukkelijk zou verklaren, dat zulks niet langer het geval zal zijn.

Dezelfde leden achtten de elders in dit verslag reeds gestelde vraag, of anticonceptionalia niet onder de Geneesmiddelenwet dienen te worden gebracht, ook relevant met betrekking tot de controle op de openlijke aanprijzing. Op welke wijze kan anders, zo vroegen zij, de „Keuringsraad openlijke aanprijzing geneesmiddelen en geneeswijzen” te dezer zake competent worden geacht?

Hoe stelt de Regering zich een sluitend systeem van controle en keuring voor? Zullen hierbij de N.S.V.H.-ervaringen worden benut?

Artikelen

Artikel 1. Verscheidene leden merkten op, dat de redactie van dit artikel een veel uitgebreider werkingssfeer toelaat dan de commissie uit de Gezondheidsraad heeft voorgesteld in haar advies d.d. 26 juni 1963. In dat advies wordt alleen gesproken over metalen voorwerpen, bestemd voor plaatsing in het menselijk lichaam. Deze leden vroegen, of met name de redactie van het bepaalde in het eerste lid, onder a. 3°, niet zo ruim is, dat daaronder ook kledingsartikelen kunnen worden begrepen.

Sommige leden stelden de vraag, of het juist ware het begrip medisch hulpmiddel te beperken tot voorwerpen, die naar hun aard bestemd zijn om . . . enz. Roep het gebruik van deze woorden niet het gevaar op, dat ten aanzien van voorwerpen, die de facto worden gebruikt voor een van de onder 1 t/m 3 genoemde doeleinden, wordt gesteld, dat zij niet onder deze wet vallen, omdat hun aard niet overeenstemt met het feitelijk gebruik, dat ervan wordt gemaakt?

Kunnen m.a.w. de woorden „naar hun aard” niet beter vervallen?

Blijkens de memorie van toelichting is het, zo merkten dezelfde leden verder op, niet de bedoeling de toepassing in de privé-sfeer onder de wet te brengen. Wordt dat doel bereikt door het gebruik van de term (in het eerste lid onder *c* en *d*) „functie in het maatschappelijk verkeer”? Zijn er geen situaties denkbaar, dat men zich buiten de privé-sfeer bevindt, zonder dat nochtans gezegd kan worden, dat men „enige functie in het maatschappelijk verkeer uitoefent”?

Artikel 4. Vele leden vroegen, welke middelen alleen op recept zullen mogen worden verstrekt. Zij veronderstelden, dat gedacht wordt aan inwendige middelen als „uterine device”. Zij stelden voorts de vraag, of het ook nog in de bedoeling ligt, bepaalde middelen uitsluitend via bepaalde personen te doen afleveren.

Vele andere leden herinnerden aan de stelling van de commissie-De Brauw, dat verkoop en aflevering van mechanische middelen, te gebruiken door personen van het vrouwelijk geslacht, uitsluitend zal mogen plaatsvinden hetzij door personen, hetzij door inrichtingen toebehorende aan een rechtspersoon, die aan bij algemene maatregel van bestuur te stellen eisen voldoen. Klaarblijkelijk denkt vermelde commissie in dezelfde richting als de commissie-Borgart, die van oordeel is, dat de mechanische middelen, te gebruiken door personen van het vrouwelijk geslacht, slechts dienen te worden verstrekt door artsen of op voorschrift of onder toezicht van artsen, bij voorbeeld door gekwalificeerde krachten in dienst bij consultatiebureaus. De hier aan het woord zijnde leden vroegen naar de zienswijze van de Staatssecretaris te dezer zake.

Artikel 10, vierde lid, laatste zinsnede. Sommige leden vroegen of van de beslissing omtrent de vraag, of belanghebbende heeft aangetoond, dat hij het beroep heeft ingesteld zo spoedig als dit redelijkerwijs verlangd kon worden, door belanghebbende in beroep kan worden gegaan. Gelet op de gekozen vorm (het achterwege blijven van de niet-ontvankelijkverklaring) leek het dat deze vraag ontkennend zou moeten worden beantwoord. Dit nu zouden zij betreuren. Daarom stelden zij de vraag, of een procedure, waarbij een afzonderlijk verzoek

tot termijnverlenging aan het eigenlijke bewijs voorafgaat, niet de voorkeur verdient. Verdient het geen aanbeveling aan de mogelijkheid van termijnoverschrijdingen een absolute limiet van b.v. 3 jaar te geven?

Artikel 13. Gevraagd werd of, waar op blz. 5 van de memorie van toelichting (tweemaal) melding gemaakt wordt van artikel 13, wellicht artikel 14 bedoeld is.

Artikel 14. Verscheidene leden ten slotte vroegen, of het niet te ver gaat en in de praktijk controleerbaar zal zijn, straf op te leggen aan degene, die een medisch hulpmiddel, als omschreven in het tweede lid van dit artikel, in gebruik afstaat.

Aldus vastgesteld 6 december 1967.

WTTEWAALL VAN STOETWEGEN
 VAN DOORN
 LAMBERTS
 DE VREEZE
 BERKHOUWER
 DAAMS
 BAKKER
 AALBERSE
 TILANUS
 SINGER-DEKKER
 ABMA
 VOOGD
 BOERTIEN
 VAN SCHAIK
 VEDER-SMIT.